

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
 ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

Τὴν ἀνεγνώρισα πάραυτα εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης τὸ μελιχρὸν, τὸ περιαργυροῦν ὄλην τὴν ἄπειρον ὀθόνην τοῦ γαληνιώντος πελάγους, καὶ κάμνον νὰ χορευοῦν φωσφορίζοντα τὰ κύματα. Εἶχε βυθισθῆ ἅπαξ καθὼς ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, εἶχε βρέξει τὴν κόμην τῆς, ἀπὸ τοὺς βοστρύχους τῆς ὁποίας ὡς ποταμὸς ἀπὸ μαργαρίτας ἔρρεε τὸ νερὸν, καὶ εἶχεν ἀναδύσει· ἔβλεπε κατὰ τύχην πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦμην ἐγώ, κ' ἐκινεῖτο ἐδῶ κ' ἐκεῖ προσπαίζουσα καὶ πλέουσα. ἤξευρε καλῶς νὰ κολυμβᾷ.

Διὰ νὰ φύγω ἔπρεπεν ἐξ ἅπαντος νὰ πατήσω ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὀρθὸς εἰς τὴν κορυφὴν, εἶτα νὰ κύψω ὀπισθεν θάμνων, νὰ λύσω τὴν αἰγὰ μου, καὶ νὰ γίνω ἄφαντος κρατῶν τὴν πνοὴν μου, χωρὶς τὸν ἐλάχιστον κρότον ἢ θροῦν. Ἄλλ' ἡ στιγμή καθ' ἣν θὰ διηρχόμην διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου ἤρκει διὰ νὰ μέ ἴδη ἡ Μοσχούλα. Ἦτον ἀδύνατον, καθὼς ἐκείνη ἔβλεπε πρὸς τὸ μέρος μου, νὰ φύγω ἄορατος.

Τὸ ἀνάστημά μου, θὰ διεγράφετο διὰ μίαν στιγμὴν ὑψηλὸν καὶ δεχόμενον δαψιλῶς τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἐπάνω τοῦ βράχου. Ἐκεῖ ἡ κόρη θὰ μὲ ἔβλεπε, καθὼς ἦτον ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἐδῶ. ὦ! πῶς θὰ ἐξαφνίζετο. Θὰ ἐτρομάζεεν εὐλόγως, θὰ ἐφώναζεν, εἶτα θὰ μὲ κατηγορεῖ διὰ σκοπούς ἀθεμίτους, καὶ τότε ἀλλίμονον εἰς τὸν μικρὸν βοσκόν!

Ἡ πρώτη ἰδέα μου ἦτον νὰ βῆξω, νὰ τῆς δώσω ἀμέσως εἶδησιν, καὶ νὰ κράξω: "Βρέθηκα ἐδῶ, χωρὶς νὰ ξέρω... Μὴν τρομάξῃς! ... φεύγω ἀμέσως, κοπέλα μου!"

Πλὴν, δέν ἤξεύρω πῶς, ὑπῆρξα σκαιὸς καὶ ἄτολμος. Κανεὶς δέν μὲ εἶχε διδάξει μαθήματα κοσμιότητος εἰς τὰ βουναί μου. Συνεστάλην, κατέβην πάλιν κάτω εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου κ' ἐπερίμενα.

"Αὐτὴ δέν θ' ἀργήσῃ, ἔλεγα μέσα μου· τώρα θὰ κολυμπήσῃ, θὰ ντυθῆ καὶ θὰ φύγῃ... Θὰ τραβήξῃ αὐτὴ τὸ μονοπάτι τῆς κ' ἐγὼ τὸν κορμινὸ μου!..."

Κ' ἐνθυμήθην τότε τὸν Σισωὴν, καὶ τὸν πνευματικὸν τοῦ Μοναστηρίου, τὸν παπα - Γρηγόριον, οἵτινες πολλάκις μὲ εἶχον συμβουλεύσει νὰ φεύγω, πάντοτε, τὸν γυναικεῖον πειρασμόν!

Ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ περιμένω δέν ὑπῆρχε ἄλλον μέσον ἢ προσφυγὴ, εἰμὴ ν' ἀποφασίσω νὰ ριφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν, μὲ τὰ ρούχα, ὅπως ἦμην, νὰ κολυμβήσω εἰς τὰ βαθέα, ἅπατα νερά, ὄλον τὸ πρὸς δυσμάς διάστημα, τὸ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ὅπου εὐρισκόμην, ἐντεῦθεν τοῦ μέρους ὅπου ἐλούετο ἡ νεᾶνις, μέχρι τοῦ κυρίως ὄρου καὶ τῆς ἄμμου, ἐπειδὴ εἰς ὄλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα, ὡς ἡμίσεος μιλίου, ἡ ἀκρογιαλιά ἦτον ἄβατος, ἀπάτητος, ὄλη βράχος καὶ κορμινός. Μόνον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦμην ἐσχηματίζετο τὸ λίκνον ἐκεῖνο τοῦ θαλασσοῦ νεροῦ, μεταξύ σπηλαίων καὶ βράχων.

Θ' ἄφηνα τὴν Μοσχούλαν μου, τὴν αἰγα, εἰς τὴν τύχην τῆς, δεμένην ἐκεῖ ἐπάνω, ἄνωθεν τοῦ βράχου, καὶ ἅμα ἔφθανα εἰς τὴν ἄμμον μὲ διάβροχα τὰ ρούχά μου (διότι ἦτον ἀνάγκη νὰ πλεῦσω μὲ τὰ ρούχα), στάζων ἄλμην καὶ ἄφρον, θὰ ἐβάδιζα δισχίλια βήματα διὰ νὰ ἐπιστρέψω ἀπὸ ἄλλο μονοπάτι πάλιν πλησίον τοῦ κοπαδιοῦ μου, θὰ κατέβαινα τὸν κορμινὸν παρακάτω διὰ νὰ λύσω τὴν Μοσχούλαν τὴν αἰγὰ μου, ὅποτε ἡ ἀνεπιὰ τοῦ κύου Μόσχου θὰ εἶχε φύγει χωρὶς ν' ἀφήσῃ βεβαίως κανέν ἵχνος εἰς τὸν αἰγιαλόν. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἂν τὸ ἐξετέλουν, θὰ ἦτον μέγας κόπος, ἀληθὴς ἄθλος. Θὰ ἐχρειάζετο δέ καὶ μίαν ὥραν καὶ πλέον. Οὐδέ θὰ ἦμην πλέον βέβαιος περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κοπαδιοῦ μου.

Δέν ὑπῆρχεν ἄλλη αἴρεσις, εἰμὴ νὰ περιμένω. Θὰ ἐκράτουν τὴν ἀναπνοὴν μου. Ἡ κόρη ἐκείνη δέν θὰ ὑπόπτειε τὴν παρουσίαν μου. Ἄλλως ἦμην ἐν συνειδήσει ἄθῳος.

Ἐντοσούτω ὅσον ἀθῶος καί ἄν ἤμην, ἡ περιέργεια δέν μοῦ ἔλειπε. Καί ἀνεροικήθην πάλιν σιγά - σιγά πρὸς τὰ ἐπάνω καί εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου, καλυπτόμενος ὀπισθεν τῶν θάμνων ἔκυψα νὰ ἴδω τὴν κολυμβῶσαν νεάνιδα.

Ἦτον ἀπόλαυσις, ὄνειρον, θαῦμα. Εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ὡς πέντε ὀργυῖας ἀπὸ τὸ ἄντρον, καί ἔπλεε, κ' ἔβλεπε τώρα πρὸς ἀνατολάς, στρέφουσα τὰ νῶτα πρὸς τὸ μέρος μου. Ἔβλεπα τὴν ἀμαυράν καί ὁμως χρυσίζουσαν ἀμυδρῶς κόμην τῆς, τὸν τράχηλόν τῆς τὸν εὐγραμμον, τὰς λευκάς ὡς γάλα ὠμοπλάτας, τοὺς βραχίονας τοὺς τερνετούς, ὅλα συγχεόμενα, μελιχρά καί ὄνειρώδη εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης. Διέβλεπα τὴν ὀσφύν τῆς τὴν εὐλύγιστον, τὰ ἰσχία τῆς, τὰς κνήμας, τοὺς πόδας τῆς, μεταξύ σκιάς καί φωτός, βαπτιζομένα εἰς τὸ κύμα. Ἐμάντευα τὸ στέρον τῆς, τοὺς κόλπους τῆς, γλαφυρούς, προέχοντας, δεχομένους ὅλας τῆς αὔρας τὰς ριπὰς καί τῆς θαλάσσης τὸ θεῖον ἄρωμα. Ἦτον πνοή, ἴνδαλμα ἀφάνταστον, ὄνειρον ἐπιπλέον εἰς τὸ κύμα· ἦτο νηρηὶς, νύμφη, σειρήν, πλέουσα, ὡς πλέει ναῦς μαγική, ἡ ναῦς τῶν ὀνειρῶν...

Οὔτε μοῦ ἤλθε τότε ἡ ἰδέα ὅτι, ἄν ἐπάτουν ἐπάνω εἰς τὸν βράχον, ὄρθιος ἢ κυρτός, με σκοπὸν νὰ φύγω, ἦτον σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ἡ νέα δέν θά μ' ἔβλεπε, καί θά ἤμποροῦσα ν' ἀποχωρήσω ἐν τάξει. Ἐκείνη ἔβλεπε πρὸς ἀνατολάς, ἐγὼ εὐρισκόμην πρὸς δυσμὰς ὀπισθὲν τῆς. Οὔτε ἡ σκιά μου δέν θά τὴν ἐτάραπτεν. Αὕτη, ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἦτον εἰς τ' ἀνατολικά, θά ἔπιπτε πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, ὀπισθεν τοῦ βράχου μου, κ' ἐντεῦθεν τοῦ ἄντρον.

Εἶχα μείνει χάσκων, ἐν ἐκστάσει, καί δέν ἐσκεπτόμην πλέον τὰ ἐπίγεια.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αναφέρετε με παραδείγματα μέσα από το παραπάνω κείμενο, πέντε από τα βασικά χαρακτηριστικά της διηγηματογραφίας του Α. Παπαδιαμάντη.
Μονάδες 15
2. Να χαρακτηρίσετε το είδος της αφήγησης λαμβάνοντας υπόψη την οπτική γωνία από την οποία παρουσιάζονται τα γεγονότα από τον αφηγητή στο συγκεκριμένο απόσπασμα.
Μονάδες 20
3. «Ο Παπαδιαμάντης δεν είναι φωτογράφος, είναι ψυχογράφος. Δεν μένει εἰς ὅ,τι ακούει καὶ βλέπει, εἰς τὸ περίγραμμα, προχωρεῖ εἰς ὅσα διασθάνεται ἔτσι δε δὲν ζωγραφίζει απλῶς, ἀλλὰ δημιουργεῖ ἀνθρώπους, κοινωνίες, χώρους» [Νικόλαος Τωμαδάκης, Αλέξ. Παπαδιαμάντης (1851 – 1911)]. Να επαληθεύσετε την παραπάνω άποψη με στοιχεία από το απόσπασμα του Α. Παπαδιαμάντη.
Μονάδες 20
4. Να δώσετε δύο ερμηνείες, οι οποίες κατά καιρούς έχουν προταθεί για το διήγημα «Όνειρο στο κύμα» από διάφορους μελετητές και να τις σχολιάσετε σε δύο παραγράφους (130 – 150 λέξεις), αφού λάβετε υπόψη το απόσπασμα που σας δόθηκε.
Μονάδες 20
5. Να γίνει συγκριτικός σχολιασμός του αποσπάσματος από το «Όνειρο στο κύμα» του Α. Παπαδιαμάντη με το παρακάτω απόσπασμα από το ποίημα «Ο Πόρφυρας» του Δ. Σολωμού ὅσον αφορά στην παρουσίαση της ιδανικής ομορφιάς.
Μονάδες 25

Διονύσιος Σολωμός

«Ο Πόρφυρας»

2

Κοιτάς του ρόδου τη λαμπρή πρώτη χαρά του ήλιου,
Ναι πρώτη, αλλ' όμως δεύτερη από το πρόσωπό σου!

3

«Χιλιάδες άστρα στο λουτρό μ' εμέ να στείλ' η νύχτα!»

4

«Γελάς και συ στα λούλουδα, χάσμα του βράχου μάρρο»

5

«Κοντά 'ναι το χρυσόφτερο και κατά δω γυρμένο,
Π' άφησε ξάφνου το κλαδί για του γιαιού την πέτρα,
Και κει γρικά της θάλασσας και τ' ουρανού τα κάλλη,
Και κει τραβά τον ήχο του μ' όλα τα μάγκα παχει.
Γλυκά 'δεσε τη θάλασσα και την ερμιά του βράχου,
Και τ' άσπρο κράζει πάρωρα, και πρέπει να προβάλει
Πουλί, πουλάκι, που σκορπás το θαύμα της φωνής σου,
Ευτυχισμός α δεν είναι το θαύμα της φωνής σου,
Καλό στη γη δεν άνθισε, στον ουρανό, κανένα.
Αλλ' αχ! να δώσω μια πλεξιά, και να 'μαι και φθασμένος
Ακόμ', αφρέ μου, να βαστάς και να 'μαι γυρισμένος,
Με δύο φιλιά της μάνας μου, με φούχτα γη/της γης μου»

6

«Φιλώ τα χέρια μ' και γλυκά το στήθος μ' αγκαλιάζω,
Ανοιχτά πάντα κι άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου,
Ποια πηγή τάχα σε γεννά, χαριτωμένη βρύση;»